

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION



Professional Competence in Vocational School Education: A Qualitative Research on Students' Expectations and Realised Experiences

Murat DEMİRKOL¹

Firat University, Kovancilar Vocational School, Department of Computer Technologies
ORCID: 0000-0003-3108-3219

ABSTRACT

This study aims to examine the expectations, experiences and challenges faced by vocational school students regarding the process of gaining vocational qualifications, and in particular to assess the extent to which the education students receive in vocational schools is in line with the expectations of the labour market. The participants of the study consist of a total of 24 students enrolled in a Vocational School in eastern Turkey in the 2023-2024 academic year. A semi-structured interview form was used as a data collection tool and the participants were determined by purposive sampling method. The data obtained were subjected to content analysis and themes and sub-themes were formed. The findings of the study revealed that applied education is insufficient in vocational colleges and that students prefer more applied courses. The lack of adequate technical infrastructure was identified as an obstacle to their professional development. In addition, it was observed that students stated that the labour market requires extensive practical experience and that the current education system is not equipped to provide this. The importance of internships and field studies in gaining professional competence was emphasised, but it was stated that these areas also have their own shortcomings.

Key Words: Vocational School, vocational qualification, school effectiveness

ARTICLE INFO

Received: 22.03.2025

Published online:
18.04.2025

¹ Corresponding author:
Assoc. Prof. Dr.
mdemirkol@firat.edu.tr
0505 560 03 95

Meslek Yüksekokulu Eğitiminde Mesleki Yeterlilik: Öğrencilerin Beklentileri ve Gerçekleşen Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Murat DEMİRKOL¹

Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksek Okulu, Bilgisayar Teknolojileri

ORCID: 0000-0003-3108-3219

ÖZET

Bu çalışma, meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki yeterlilik kazanma sürecine ilişkin beklentilerini, deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları incelemeyi ve özellikle öğrencilerin meslek okullarında aldıkları eğitimin işgücü piyasasının beklentileriyle ne ölçüde uyumlu olduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın katılımcıları, 2023-2024 akademik yılında Türkiye'nin doğusundaki bir Meslek Yüksekokuluna kayıtlı toplam 24 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmış ve katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Çalışmanın bulguları, meslek yüksekokullarında uygulamalı eğitimin yetersiz olduğunu ve öğrencilerin daha çok uygulamalı dersleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Yeterli teknik altyapının olmaması, mesleki gelişimlerinin önünde bir engel olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin işgücü piyasasının kapsamlı pratik deneyim gerektirdiğini ve mevcut eğitim sisteminin bunu sağlayacak donanımına sahip olmadığını belirttikleri gözlemlenmiştir. Mesleki yeterlilik kazanmada staj ve saha çalışmalarının önemi vurgulanmış, ancak bu alanların da kendi eksiklikleri olduğu belirtilmiştir.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma

Tarihi: 22.03.2025

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 18.04.2025

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksekokulu, mesleki yeterlilik, okul etkililiği

¹ Sorumlu yazar:

Doç.. Dr.

mdemirkol@firat.edu.tr

0505 560 03 95

Giriş

Mesleki eğitim, bireylerin çalışma hayatına geçişte hem bilgi hem de beceri ile donanmalarını sağlayan kritik bir eğitim alanıdır. Eğitim kurumlarında bu süreç meslek liseleri ile başlar ve bir üst eğitim kademesi olan meslek yüksekokulları (MYO) ile devam eder. Meslek liselerinden veya diğer liselerden mezun olan öğrencilerin mesleki beceri kazanma açısından tercihlerinden biri de meslek yüksekokullarıdır. Meslek Yüksekokulları, eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biri olup, ekonomik kalkınma ve toplumsal refahın sürdürülebilirliğinde kritik bir rol oynamaktadır (Tekbalkan ve Zengin, 2022). MYO'ların en önemli misyonlarından biri, iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek bireyler yetiştirmek ve onları sektörel gereksinimlere uygun bilgi ve becerilerle donatmaktır (Ergün, 2024). MYO'ları, teorik bilginin yanı sıra uygulamalı eğitimin de büyük önem taşıdığı ve bireyleri toplumun ihtiyaç duyduğu alanlarda yetkin hale getirmeyi amaçlayan eğitim kurumlarıdır (Gönüllüoğlu ve Çakmak, 2022).

MYO'lar, mezuniyet sonrası iş bulma şansını artırması, sektörle doğrudan bağlantılı uygulamalı eğitim imkânı sağlaması ve kısa sürede meslek sahibi olmayı mümkün kılması gibi avantajlarıyla öne çıkmaktadır (Taştepe ve Duramaz, 2022). MYO'lar, işgücü piyasasına yönelik eğitim verme amacı, hem bireylerin kariyer gelişimini desteklemesi hem de ekonomik kalkınmaya katkı sağlaması açısından stratejik bir öneme sahiptir (Önder vd., 2016; Tuncer ve Tanaş, 2022). MYO'lar, öğrencilerin bireysel becerilerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için de geniş fırsatlar sunmaktadır. Gençlerin mesleki yeterliliklerini artırmanın yanı sıra, girişimcilik kapasitelerini ve problem çözme becerilerini geliştirmek de bu okulların temel hedefleri arasındadır (Karadeniz ve Özkan, 2021). Bozkurt ve Alparslan (2013) girişimciliğin mesleki eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğunu ve bu tür becerilerin öğrencilerin iş dünyasına daha iyi hazırlanmalarını sağladığını vurgulamaktadır. Öğrenciler için meslek yüksekokulları, iş gücüne hızlı katılımı sağlayabilecek uygulama odaklı bir eğitim sundukları için tercih edilmektedir. Bu durum MYO'ların okul etkinliğini vurgulamaktadır.

Bir eğitim kurumunun etkinliği, sunduğu programların öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama ve işgücü piyasasının beklentilerine uyum sağlama düzeyi ile ölçülmektedir (Satır & Tambay, 2023). Bu bağlamda Meslek Yüksekokullarının etkin işleyişi, bireylerin mesleki yeterlilik kazanmaları ve mezuniyet sonrasında iş dünyasında kendilerine yer bulabilmeleri için büyük

önem taşımaktadır (Bakay ve Yıldırım, 2022). Ancak literatürde Meslek Yüksekokullarının öğrencilere yeterli mesleki donanımı sağlayıp sağlamadığı konusunda tartışmalar bulunmaktadır (Özdemir, 2019). Tuncer ve Tanaş (2022), öğrencilerin iş bulma konusundaki yüksek kaygılarının ve mezun olduktan sonra iş dünyasına uyum sağlamada yaşadıkları zorlukların, okulun etkililiğinin değerlendirilmesi açısından kritik göstergeler olduğunu belirtmektedir.

MYO'ların etkinliği, burada verilen eğitimin ve öğrencilerin edindiği bilgi ve becerilerin işgücü piyasasında ne kadar geçerli olduğu ile ölçülmektedir (Satır ve Tambay, 2023). Eğitim etkinliği, öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin yanı sıra eğitim sürecinin kalitesini de yansıtmaktadır (Türkoğlu vd., 2013). Araştırmalar, MYO öğrencilerinin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukların öğrenme motivasyonlarını ve sonuçlarını olumsuz etkileyebildiğini göstermektedir (Kaya ve Yılmaz, 2021). Öğrencilerin eğitim deneyimleri, akademik başarıları ve mesleki yeterlilikleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin beklentileri ile gerçek deneyimleri arasındaki uyumsuzlukların belirlenmesi, eğitim sisteminin iyileştirilmesi için hayati önem taşımaktadır. MYO'ların etkinliği sadece öğrencilerin akademik başarıları ile değil, mezuniyet sonrası istihdam oranları ile de değerlendirilmektedir. Araştırmalar, meslek yüksekokulu mezunlarının sektörde istihdam edilebilirlik oranlarının artırılması için iş dünyası ile işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir (Gönüllüoğlu ve Çakmak, 2022; Taştepe ve Duramaz, 2022).

Çalışma, katılımcıların bu bağlamdaki öznel bakış açılarını, anlamlandırma süreçlerini ve deneyimlerini nitel bir perspektiften analiz etmeye odaklanmaktadır. Özellikle öğrencilerin iş dünyasına geçişte yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukların mesleki yeterlilik algılarının şekillenmesindeki etkisi araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma, katılımcıların görüşleri ile MYO öğrencilerinin mesleki yeterlilik algılarını, beklentilerini ve deneyimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Başka bir deyişle; öğrencilerin iş dünyasına geçiş sürecinde karşılaştıkları deneyimleri derinlemesine anlamayı ve bu deneyimlerin mesleki yeterlilik algılarının oluşmasındaki etkisini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca elde edilen bulguların mesleki eğitimin kalitesinin artırılması, öğrencilerin iş dünyasına entegrasyonunun kolaylaştırılması ve eğitim politikalarının geliştirilmesi açısından yol gösterici olması beklenmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, öğrencilerin mesleki eğitimdeki beklentilerini ve gerçek deneyimlerini derinlemesine incelemek ve mesleki yeterlilik kavramını öğrencilerin bakış açısıyla anlamlandırmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik desen, bireylerin deneyimlerini derinlemesine anlamak, açıklamak ve yorumlamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2017). Bu desen, bireylerin olaylara ve deneyimlere ilişkin algılarını ortaya çıkarmayı ve anlamlandırmayı amaçlar. Bu bağlamda, öğrencilerin bakış açılarından yola çıkılarak mesleki eğitim süreçlerinin niteliği ve etkisi derinlemesine analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 akademik yılında Türkiye'nin doğusunda yer alan bir MYO'da öğrenim gören toplam 24 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmadaki katılımcılar K1, K2,K24 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, belirli ölçüt ve özelliklere sahip bireyleri seçerek araştırma sorularına derinlemesine yanıtlar vermeyi amaçlamaktadır (Patton, 2002). Katılımcıların seçiminde meslek yüksekokulunda aktif olarak öğrenim görüyor olmaları, eğitim süreçlerine ilişkin deneyim ve algılarını paylaşabilecek konumda olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcıların demografik özellikleri yaş, bölüm ve sınıf düzeyi açısından çeşitlilik göstermektedir. Çalışma grubu, öğrencilerin farklı deneyim ve bakış açılarını temsil edecek şekilde oluşturulmuştur. Katılımcı sayısı belirlenirken veri seti doygunluğa ulaşana kadar çalışma grubuna yeni katılımcılar dahil edilerek veri toplama süreci devam ettirilmiştir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Bilgisayar Teknolojileri	Yönetim ve Organizasyon	Eczane Hizmetleri	Tıbbi Hizmetler ve Teknikler	Sağlık Hizmetleri
Cinsiyet	Erkek	2	2	2	4	2
	Kadın	3	2	2	4	1
Çalışma Sınıfı	1	1	1	1	1	1
Toplam		5	4	4	8	3

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, öğrencilerin mesleki yeterlilik algılarını, beklentilerini ve eğitim sürecindeki deneyimlerini anlamaya yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Formun oluşturulmasında öncelikle konuyla ilgili literatür taranmış ve mevcut çalışmalar analiz edilmiştir. Daha sonra taslak görüşme formu, alanında uzman iki akademisyen tarafından değerlendirilmiş ve öneriler doğrultusunda düzenlenmiştir. Son olarak, görüşme formu iki öğrenci üzerinde pilot olarak uygulanmış ve geri bildirimler doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve katılımcılardan izin alınarak ses kayıtları alınmıştır. Ses kayıtları deşifre edilmiş ve dijital ortama aktarılmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı hakkında detaylı bilgi verilmiş ve gönüllü katılım esas alınarak yazılı onam alınmıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Elde edilen sayısallaştırılmış veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve tematik kodlama yapılmıştır. İçerik analizi, veri setindeki temaları ve örüntüleri belirleme, anlamları ortaya çıkarma ve yorumlama sürecini içerir ve tematik kodlama veri setindeki anahtar temaları ortaya çıkarır (Aziz, 2011). Görüşmelerden elde edilen veriler öncelikle yazıya dökülmüş ve yazılı metin haline getirilmiştir. Daha sonra veri seti analiz edilerek benzer

ifadeler kodlanmış ve bu kodlar altında ana temalar oluşturularak her bir tema katılımcıların görüşlerini temsil edecek şekilde frekanslar belirlenerek düzenlenmiştir. Verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla analiz sürecinde birden fazla araştırmacı tarafından bağımsız kodlama yapılmış ve elde edilen temalar karşılaştırılmıştır. Uzman görüşü alınmış ve analizlerin sonuçları değerlendirilmiştir. Güvenirlik için Miles ve Huberman'ın (1994) "Görüş Birliği Yüzdesi" formülü kullanılmıştır. Görüş birliği oranı %92 olarak hesaplanmış ve bu oranın güvenilirlik açısından kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür.

Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için görüşmeler sırasında açık uçlu sorular kullanılmış ve katılımcıların ifadelerinin gerçekliği vurgulanmıştır. Analiz sürecinde uzman görüşlerinden yararlanılmış ve bulgular doğrulanmıştır. Ayrıca katılımcı çeşitliliği sağlanarak veri setinin kapsamı genişletilmiştir.

Bulgular

Çalışmada elde edilen veriler analiz edilmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki yeterlilik beklentilerini tespit etmek amacıyla adresinde yer alan "Meslek yüksekokuluza başlamadan önce mesleki yeterlilik kazanma konusunda beklentileriniz nelerdi? Bu bağlamda okulunuzun mesleki bilgi ve becerilerinizi geliştirmedeki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş ve yanıtlar analiz edilmiştir. Analizden elde edilen sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Mesleki Yeterlilik Beklentileri ve Meslek Okullarının Rolü

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Mesleki Yeterlilik Beklentileri	Pozitif	Kariyer yönelimi değişikliği	K1
		Teknik bilgi edinme	K2, K3, K12, K18
		Yüksek mesleki beceriler	K8, K9, K20
		Uygulamalı öğrenme	K11, K16, K17
		Kişisel Gelişim	K15, K6, K7
	Negatif	Önceden beklenti yok	K19
		Düşük beklenti veya beklenti kaybı	K6, K14
		Beklentilerin karşılanamaması	K7, K20
		Okulun Katkısı	K5, K9, K10, K13, K23, K24
		Öğretim görevlilerinin mesleki gelişime katkısı	K4, K19
Meslek Yüksekokulunun Rolü	Olumlu Değerlendirme	Derslerin kalitesindeki farklılıklar	K7, K8, K11
	Olumsuz Değerlendirme	Yetersiz pratik eğitim	K11
		Okul tesislerinin iyileştirilmesi gerekliliği	K22

Katılımcıların görüşleri analiz edildiğinde, görüşlerin mesleki yeterliliğe ilişkin olumlu (n=14) ve olumsuz (n=5) beklentiler olmak üzere iki ayrı alt temada ve Meslek Yüksekokulu rolüne ilişkin olumlu (n=8) ve olumsuz (n=5) değerlendirmeler olmak üzere iki ayrı alt temada toplandığı görülmüştür. Katılımcıların beklentileri incelendiğinde, önemli bir kısmının teknik bilgi ve beceri kazanmayı, kendilerini geliştirmeyi ve kariyerlerini bu alanda şekillendirmeyi hedefledikleri görülmektedir. Bazı öğrenciler ise hiçbir beklentilerinin olmadığını ve özellikle bazı akademik eksiklikler nedeniyle beklentilerinin tam olarak

karşılanmasının zor olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların bir kısmı okulun mesleki bilgi ve beceri kazanma konusunda yeterli desteği sağladığını ve öğretim görevlilerinin alanlarında yeterli olduğunu düşünmektedir. Ancak bazı katılımcılar, öğretim görevlilerinin farklı ders anlatma tarzları nedeniyle öğrenme sürecinin verimsizleşebildiğini ve okulun teknik altyapısının geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu kategoride yer alan katılımcıların dikkat çekici görüşleri aşağıda verilmiştir.

"Başlangıçta hobi olarak başladım ama şimdi kariyerime bu alanda devam etmek istiyorum. Hocalarımız yeterli bilgiye sahip ve bunu öğrencilere iyi bir şekilde aktarabiliyorlar." (Profesörlerin mesleki gelişime katkısı, K4)

"Bölümden mezun olduğumda profesyonel olarak her şeye hakim olacağımı düşünmüştüm. Ancak bunun mümkün olmayacağını anladım." (Yüksek mesleki beceriler, K20)

"Başlangıçta beklentilerim çok yüksekti ancak bazı öğretim görevlileri iyi ders anlatamadıkları için işleri tam olarak oturtamadık." (Derslerin kalitesindeki farklılıklar, K7)

"Öğrenilen bilgilerin %90'ının boşa gittiğini düşünüyorum çünkü dersler, uygulama yapılmadan internette video izler gibi öğretiliyor." (Uygulamalı öğrenme, K11)

Elde edilen sonuçlara göre, meslek yüksekokullarının uygulamalı eğitim programlarını artırması, öğretim elemanlarının öğretim yöntemlerini iyileştirmesi ve eğitim ortamlarını iyileştirmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin mesleki yeterlilik kazanma beklentilerinin karşılanması için uygulamalı eğitimin artırılması, öğretim kalitesinin iyileştirilmesi ve altyapı desteğinin güçlendirilmesinin önemli olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında katılımcılara "Mesleki yeterlilik açısından işgücü piyasasının sizden beklediği bilgi ve beceriler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiş ve bu soru ile öğrencilerin işgücü piyasasının meslek yüksekokulu öğrencilerinden beklediği mesleki yeterlilikler, bilgi ve beceriler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Alınan görüşlerin analizi sonucunda Tablo 3 oluşturulmuştur.

Tablo 3. İşgücü Piyasası Beklentileri

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
İşgücü Piyasası Beklentileri	Teknik Bilgi ve Beceriler	Güncel yazılım dilleri bilgisi	K4, K9, K10, K12
		Doğru ve etkin bilgisayar kullanımı	K15
		Teknik bilgi ve pratik uygulamalar	K5, K6, K7, K8, K14, K18
	Kişisel Beceriler	Etkili iletişim ve pazarlama gücü	K17
		Pratiklik ve el çabukluğu	K16, K17, K21
		İnsan yönetimi ve oryantasyon	K2, K3, K20
	Hızlı Adaptasyon ve Deneyim	İşverenlerin sabırsızlığı ve deneyim talebi	K1, K8, K19, K23
		İş dünyasında eğitim eksikliği	K11, K13, K19
	Öğrenme ve Deneyim Kazanma	Staj ve uygulamalı eğitim yoluyla yetkinlik sağlanması	K24
		Sürekli öğrenme ve kendini geliştirme	K4

Verilerin analizi sonucunda iş piyasasının beklentileri teması altında teknik bilgi ve beceri (n=11), kişisel beceri (n=7), hızlı adaptasyon ve deneyim (n=7) ve öğrenme ve deneyim kazanma (n=2) alt temaları oluşturulmuştur. Kodlara göre, öğrencilerin iş dünyasının

beklentileri ile aldıkları eğitim arasındaki farkları açıkça hissettikleri görülmektedir. Bu bağlamda öne çıkan görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Şu anda kullanılan diller hakkında ne kadar bilgi sahibiler, ne tür projelerde yer aldılar, proje geliştirebildiler mi, böyle beklentileri var." (Güncel yazılım dilleri bilgisi, K12)

"Okulda verilen eğitim işgücü piyasası için yeterli değil." (Teknik bilgi ve pratik uygulamalar, K6)

"Her şeyi hemen öğrenmemizi ve onlara deneyimli bir kişi olarak gitmemizi istiyorlar." (İşverenlerin sabırsızlığı ve deneyim talebi, K1)

"Mesleki yeterliliğin stajlar aracılığıyla sağlanabileceğini düşünüyorum." (Staj ve uygulamalı eğitim yoluyla yetkinlik sağlama, K24)

Genel olarak katılımcıların görüşleri doğrultusunda eğitim içeriğinin iş dünyasının ihtiyaçları ile tam olarak örtüşmediği tespit edilmiştir. Ayrıca meslek yüksekokulu eğitim programlarının güncellenmesi, uygulamalı eğitimin artırılması ve iş dünyası ile işbirliği yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin müfredatlarının mesleki yeterlilik kazanma süreçlerine katkısını değerlendirmek amacıyla "Meslek yüksekokulunuzun mesleki yeterlilik kazandırma performansını ders içerikleri ve uygulamalı eğitimler açısından nasıl değerlendirirsiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar analiz edilmiş ve Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Müfredatlarının mesleki yeterlilik kazanma sürecine katkısı

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kurs İçeriği	Pozitif	Ders anlatımı ve öğretim görevlilerinin bilgi düzeyi	K3, K4, K6, K10, K13, K16, K19, K20, K21
		Kurs İçeriği	K7, K12, K17, K18, K22, K24
	Negatif	Kurs İçeriği	K3, K8, K14, K15, K19, K20
		Detaylı dersler	K16
		Yetersiz eğitim	K5, K7, K14, K15, K16
Uygulamalı Eğitimler	Pozitif	Uygulama kursları	K12, K16, K17, K24
	Negatif	Uygulama kursları	K3, K8, K14, K16, K23,
		Teknik ekipman	K8
		Öğretim görevlilerinin ilgisizliği	K3

Verilerin analizinden elde edilen görüşlerin ders içeriği açısından olumlu (n=15) ve olumsuz (n=12) alt temalarda toplandığı görülmüştür. Uygulamalı eğitimler açısından ise görüşlerin olumlu (n=4) ve olumsuz (n=7) alt temalarda olduğu tespit edilmiştir. Görüşler ışığında katılımcıların bir kısmı öğretim görevlilerinin bilgi düzeyini yeterli bulup ders içeriklerinin kapsamlı olduğunu düşünürken, bir kısmı ise derslerin yüzeysel geçtiğini ve konuların yeterince derinlemesine ele alınmadığını belirtmiştir. Ayrıca bazı derslerin fazla detaylı olduğu ve profesyonel hayatta bu kadar detaya gerek olmadığı ifade edilmiştir. Bazı katılımcılar uygulamalı derslerin yeterli olduğunu ve projelerle desteklendiğini de belirtirken, bir diğer grup uygulamalı eğitimlerin eksik olduğunu ve öğretim görevlilerinin bu süreçlerle yeterince ilgilenmediğini ifade etti. Bu kategoride yer alan katılımcıların dikkat çekici görüşleri aşağıda yer almaktadır.

"Hocalarımız yeterli bilgiye sahip ve bunu öğrencilere iyi bir şekilde aktarabiliyorlar. Dolayısıyla derslerimiz yeterince verimli geçiyor." (Öğretim görevlilerinin ders anlatımı ve bilgi düzeyi, K4)

"Bazı ders hocalarında uygulama dersi düzgün yapılmıyor, uygulama sırasında çıkıyorlar ve kontrolde hataları söylemiyorlar." (Ders içerikleri, K3)

"Dersler uygulamalı olarak veriliyor, imkanlar doğrultusunda yürütülüyor ve verilen projelerle destekleniyor." (Kurs içerikleri, K12)

"Yetersiz çünkü bilgisayarlarla ilgili birçok sorunumuz var, bu nedenle uygulamalarımız çok verimli değil." (Teknik ekipman, K8)

Bu veriler doğrultusunda meslek okullarında uygulamalı eğitimin güçlendirilmesi ve ders içeriklerinin daha işlevsel hale getirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Katılımcıların meslek yüksekokullarında mesleki yeterlilik noktasında yaşadıkları olumsuz deneyimleri tespit etmek amacıyla "Meslek yüksekokulunuzun eğitim ve uygulamalarının mesleki yeterlilik kazandırmada yetersiz kaldığına dair bir deneyim yaşadınız mı? Cevabınız evet ise hangi alanlarda eksiklikler görüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda Tablo 5 oluşturulmuştur.

Tablo 5. Eğitim ve Uygulama Yetersiz Deneyimler

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Eğitim ve Uygulama Eksiklikleri	Teknik Ekipman	Laboratuvar ve ekipman	K1, K2, K4, K5, K8, K9, K10, K12, K13, K15, K24
	Kursların İşleyişinde Yaşanan Sorunlar	Uygulamalı derslerde öğretim görevlilerinin yetersizliği	K3, K11, K23
		Uygulamalı eğitim eksikliği	K6, K7, K8, K14, K22
		Kurs içeriği yüzeyseldir	K8, K11, K14
	Uygulama	Saha çalışmalarının yetersizliği	K14, K16, K24
		Staj sürecindeki eksiklik	K17, K20, K21
	Rehberlik	Okulun mesleki yönelim eksikliği	K6, K8
	Profesyonel Etkinlikler	Seminer ve bilgi eksikliği	K6
		Müfredat dışı destekleyici faaliyetlerin eksikliği	K1, K23

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların Meslek Yüksekokullarında mesleki yeterlilik kazanmada karşılaştıkları eksiklikler teknik donanım (n=11), ders işleyişindeki sorunlar (n=11), uygulama (n=4), rehberlik (n=2) ve mesleki faaliyetler (n=3) olarak kodlanmıştır. Katılımcı yanıtlarına göre, eğitim ve uygulama bölümünde özellikle yeterli teknik altyapının olmaması ve öğrenme sürecindeki eksiklikler dikkat çekmektedir. Bu bağlamda öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir.

"Bazı ders hocaları uygulama dersini düzgün yapmıyor, uygulama sırasında dersi terk ediyor ve kontrolde yanlışları söylemiyor." (Derslerin İşleyişinde Yaşanan Sorunlar, K3)

"Bilgisayarların durumundan dolayı yetersizlik var ve bazı derslerin yüzeysel işlendiği için yeterli olmadığını düşünüyorum." (Teknik Ekipman, K8)

"Gezi, seminer ve bölümler hakkında bilgi verilebilir ama bu konuda yetersiz olduğunu düşünüyorum." (Mesleki Faaliyetler, K6)

Yapılan analizler sonucunda okullarındaki teknik altyapı yetersizliği, laboratuvar ve ekipman eksikliklerinin eğitim süreçlerini olumsuz etkileyebileceği tespit edilmiştir. Ayrıca saha çalışmalarının yetersiz olduğu ve öğrenme süreçlerinde yeterli rehberlik ve yönlendirmenin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada, Meslek Yüksekokulu yönetiminin ve akademik personelinin öğrencilerin mesleki yeterlilik kazanmalarına katkılarını değerlendirmek amacıyla "Meslek yüksekokulundaki okul yönetiminin ve akademik personelin mesleki yeterlilik kazanmaya katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların yönetim ve akademik personele ilişkin görüşleri analiz edilerek Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Yönetimi ve Öğretim Personelinin Mesleki Yeterliliğe Katkıları

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Okul Yönetimi ve Öğretim Kadrosunun Katkıları	Pozitif	Öğrencilere rehberlik etmek ve desteklemek	K1, K2, K4, K6, K7, K8, K10, K15, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23
		Profesörler mesleki bilgi sağlar	K1, K3, K9, K10, K15, K16, K17, K20, K22, K23
	Negatif	Yönetimin öğrencilere yeterli desteği vermemesi	K6
		Öğretim görevlilerinin bazı derslere ilgi göstermemesi	K7, K8, K11
		Mezuniyet sonrası kariyer planlamasında destek eksikliği	K8

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların görüşleri Meslek Yüksekokulu yönetimi ve öğretim elemanlarının mesleki yeterliliklerine katkıları açısından olumlu (n=25) ve olumsuz (n=5) olmak üzere iki alt temaya yerleştirilmiştir. Katılımcılar genel olarak öğretim görevlilerinden destek gördüklerini ve olumlu etkileri olduğunu belirtirken, bazı alanlarda eksiklikler olduğunu, özellikle öğrencilere daha fazla kariyer desteği vermeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki önemli görüşleri aşağıda verilmiştir.

"Eğitim süresi kısa olmasına rağmen katkılarının oldukça yeterli olduğunu düşünüyorum ve stajım sırasında bunun avantajlarını gördüm." (Öğrencilere rehberlik etmek ve desteklemek, K1)

"Öğretim görevlilerimiz alanlarında çok başarılılar ve mesleki yeterlilik kazanma konusunda ciddi katkıları var." (Öğretim görevlilerinin mesleki bilgi kazandırması, K10)

"Bazı hocalar gelip derse giriyor ve biz onları tanımıyoruz, o yüzden tam oturmuyor, bu açıdan yetersiz buluyorum." (Öğretim görevlilerinin bazı derslere ilgi göstermemesi, K11)

Analiz sonuçlarına göre, okul yönetimi ve öğretim kadrosu genel olarak başarılıdır, ancak öğrencilere daha fazla kariyer desteği sağlamaları gerekmektedir.

Çalışma kapsamında, meslek yüksekokullarındaki mevcut teknik altyapının öğrencilerin mesleki gelişimine nasıl katkı sağladığını anlamak amacıyla "Okulunuzun sunduğu teknik altyapıyı (laboratuvar, ekipman vb.) mesleki gelişiminize katkısı açısından değerlendirir misiniz?" sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin teknik olanaklara ilişkin görüşleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Teknik Altyapının Mesleki Gelişime Etkisi

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Teknik Altyapının Değerlendirilmesi	Yeterli	Laboratuvar ve ekipman	K6, K16, K18, K19, K20, K21
	Yetersiz	Laboratuvar ve ekipman eksikliği	K1, K4, K5, K8, K9, K10, K13, K14, K15, K24
		Eski ve verimsiz teknik ekipman	K2, K3, K7, K8, K11, K12, K14, K23

Tablo 7 incelendiğinde, Meslek Yüksekokullarındaki teknik altyapının mesleki gelişime katkıları olumlu (n=6) ve olumsuz (n=18) olmak üzere iki alt tema altında toplanmıştır. Katılımcıların yanıtları, meslek okullarındaki teknik altyapının gelişim sürecine etkisinin bölüm bazında farklı şekillerde değerlendirildiğini göstermektedir. Katılımcılar, teknik altyapının mesleki gelişimleri üzerinde etkisi olduğunu ve bu noktadaki bir eksikliğin kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öne çıkan görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

"Optisyonluk laboratuvarındaki ekipman öğrenme için yeterli ve faydalıdır, mesleki gelişime olumlu katkıları vardır." (Laboratuvar ve ekipman, K16)

"Ekipman bazı uygulamalar için yeterli değil. Özellikle bu dönem hiç iyi geçmedi, eğer yeniden kurulum yapmasaydık muhtemelen yarım dönemi pratik yapmadan geçirecektik."
"Teknik cihazlar eski ve verimsiz" (Eski ve verimsiz teknik ekipman, K11)

Bu analiz, meslek yüksekokullarındaki teknik altyapının bazı bölümler için yeterli olduğunu, ancak bazı bölümlerde laboratuvar ve teknik cihaz eksiklikleri bulunduğunu göstermektedir. Bu eksikliklerin öğrencilerin mesleki gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışma kapsamında katılımcılara son olarak "Meslek okullarında staj ve saha çalışmaları gibi uygulamalı öğrenme süreçlerinin yeterliliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soru, meslek okullarındaki uygulamalı öğrenme süreçlerinin öğrencilerin mesleki gelişimine katkısını anlamak amacıyla sorulmuştur. Öğrencilerin staj ve

saha çalışmalarına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Uygulamalı Öğrenme Süreçlerinin Katkısı

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Stajların ve Uygulamalı Eğitimlerin Değerlendirilmesi	Pozitif	Staj sürecinin yeterliliği	K2, K3, K4, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24
		Kuramsal–uygulamalı bütünlük	K8, K15
	Negatif	Yetersiz staj süresi	K1
		Saha çalışmalarının eksikliği	K5, K6, K14
		Staj yeri bulma zorluğu	K1, K10

Uygulamalı öğrenme süreçlerinin katkılarına ilişkin görüşlerin analizi sonucunda, yanıtların olumlu (n=20) ve olumsuz (n=6) alt temalar altında toplandığı görülmüştür. Katılımcı yanıtları, meslek okullarındaki staj ve uygulamalı öğrenme süreçlerinin büyük ölçüde olumlu değerlendirildiğini, ancak bazı eksikliklerin de olduğunu göstermektedir. Bu duruma ilişkin öne çıkan görüşler aşağıda verilmiştir.

"Çok verimli olduğunu düşünüyorum çünkü derslerde sadece bilgi biriktiriyoruz ama stajda bu işin mantığını, çalışma standartlarını ve bilgilerimizi nasıl daha verimli kullanabileceğimizi öğrenmemize yardımcı oluyor." (Kuramsal–uygulamalı bütünlük, K8)

"Staj süresini tüm prosedürleri öğrenmek için yetersiz buluyorum." (Staj süresinin yetersizliği, K1)

Verilerin analizi sonucunda katılımcıların staj süreçlerini büyük ölçüde yeterli buldukları ancak saha çalışmalarının eksik olduğu, uygulamalı eğitimlerin geliştirilmesi gerektiği ve okulun staj yeri bulma konusunda daha fazla destek sağlaması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, araştırma bulguları ilgili literatürle karşılaştırılarak detaylı bir şekilde tartışılmaktadır. Araştırma bulguları, meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki yeterlilik kazanma beklentilerinin çoğu zaman gerçek deneyimlerle örtüşmediğini göstermektedir. Öğrenciler programlarına başlamadan önce mesleki bilgi ve beceri edinme konusunda yüksek beklentilere sahip olduklarını ancak eğitim sürecinde özellikle uygulamalı eğitimin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bu bulgu Demirtaş ve Güneş (2021) tarafından da desteklenmekte; çalışmalarında meslek yüksekokulu öğrencileri için uygulamalı eğitimin gerekliliğini vurgulamaktadırlar. Benzer şekilde, Öztürk ve Yılmaz (2019) meslek okullarında uygulamalı derslerin eksikliğinin mezunların işgücü piyasasına entegre olmalarını zorlaştırdığını

belirtmektedir. Buna ek olarak, (Taştepe ve Duramaz, 2022) çalışmaları, öğrencilerin pratik eğitim eksikliği nedeniyle sektörde kendilerini yeterince donanımlı hissetmediklerini göstermektedir. Araştırma sonucunda, eğitim programlarının sektörün beklentilerine göre yeniden düzenlenmesi ve programda daha fazla uygulamalı derse yer verilmesi önerilmektedir.

Bulgular, işgücü piyasasının mezunlardan teorik bilgiden ziyade teknik beceri ve pratik deneyim beklediğini, ancak öğrencilerin eğitim sürecinde bu becerileri yeterince geliştiremediğini göstermektedir. Karakaya ve Çelik (2020) çalışmalarında, meslek okulu mezunlarının işgücü piyasasında rekabet edebilirliklerini artırmak için daha fazla pratik yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Gökçe ve Şahin (2020) tarafından yapılan bir başka çalışmada da meslek okulu eğitiminin sektörel ihtiyaçlara tam olarak uyum sağlayamadığı ve uygulama odaklı derslerin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, meslek yüksekokullarının iş dünyası ile daha fazla iş birliği yapması, öğrencilerin uygulamalı eğitim süreçlerini desteklemesi ve sertifika programları gibi sektörel yeterlilik belgeleri sunması gerekmektedir. Son dönemde yapılan çalışmalar da mesleki eğitimin sektörün talepleriyle uyumlu hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Önder vd., 2016).

Meslek okulu öğrencilerinin büyük bir kısmı ders içeriklerinin daha pratik olmasını beklediklerini ifade etmektedir. Özdemir ve Kaya (2022) çalışmalarında meslek okullarındaki teknik altyapı eksikliğinin öğrencilerin mesleki gelişimini olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Bulgular, derslerin sektörün gereksinimleriyle daha uyumlu hale getirilmesi ve uygulamalı eğitimin artırılması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle eğitim programları uygulama temelli hale getirilmeli, proje bazlı çalışmalar ve laboratuvar uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır (Gültekin, 2023).

Araştırma bulguları, teknik altyapı eksikliği nedeniyle öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerinde sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Özellikle laboratuvar, bilgisayar donanımı ve internet altyapısında yetersizlikler olduğu belirtilmiştir. Özdemir ve Kaya (2022), teknik altyapısı güçlü olan meslek yüksekokullarında öğrencilerin iş dünyasına daha hızlı uyum sağladığını vurgulamaktadır. Ayrıca teknolojik donanım eksikliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda laboratuvarlar modernize edilmeli, bilgisayar donanımları güncellenmeli ve internet altyapısı geliştirilmelidir (Gönüllüoğlu ve Çakmak, 2022).

Öğrenciler, staj ve saha çalışmalarının mesleki gelişim için kritik öneme sahip olduğunu ancak mevcut uygulamaların yetersiz olduğunu belirtiyor. Arslan ve Doğan (2018) tarafından yapılan çalışmada, meslek yüksekokullarının staj olanaklarını artırması ve saha çalışmalarını zorunlu hale getirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda staj süreleri artırılmalı, öğrencilere staj yeri bulma konusunda destek olunmalı ve sektörle daha güçlü bağlar kurulmalıdır. Günümüzde iş dünyasında "iş başında öğrenme" programlarının yaygınlaşması meslek yüksekokulu öğrencileri için önemli bir fırsat yaratmaktadır (Bakay ve Yıldırım, 2022). Öğrencilerin mesleki yeterlilik kazanma sürecinde öğretim elemanlarının rolünü farklı şekillerde değerlendirdikleri görülmektedir. Bazı öğrenciler öğretim görevlilerinin yeterli katkıyı sağladığını belirtirken, bazıları derslerin kalitesinin değişkenlik gösterdiğini ve yeterli rehberlik yapmadıklarını ifade etmiştir. Gökçe ve Şahin (2020) öğretim görevlilerinin sektör deneyimine sahip olmasının önemini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, öğretim görevlilerinin sanayi ile iç içe olabileceği programlar düzenlenmeli ve sanayi-akademi iş birliği güçlendirilmelidir (Gönüllüoğlu ve Çakmak, 2022).

Öğrenciler mezuniyet sonrası kariyer planlaması konusunda yeterli destek almadıklarını belirtmektedir. Yıldız ve Karaman'ın (2017) çalışmasında da meslek yüksekokullarındaki kariyer danışmanlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, son yıllarda yapılan çalışmalar, kariyer planlamasının öğrencilerin

iş dünyasına uyum sağlamaları için kritik bir faktör olduğunu ortaya koymuştur (Karadeniz ve Özkan, 2021). Bu nedenle, kariyer rehberliği sistemleri kurulmalı ve öğrencilerin iş dünyasıyla bağlantı kurmaları için mentorluk programları sağlanmalıdır.

Bu araştırma, meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yeterlilik kazanma süreçlerini analiz etmiş ve mevcut sistemin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda getirilebilecek öneriler aşağıdaki gibidir: Ders programları uygulamalı eğitimi destekleyecek şekilde düzenlenmelidir. Staj süreleri artırılmalı ve saha çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır. Teknik altyapı ve laboratuvar olanakları geliştirilmelidir. Meslek yüksekokulları ile iş dünyası arasındaki işbirliği artırılmalıdır. Kariyer danışmanlığı hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve öğrencilere mezuniyet sonrası destek sağlanmalıdır.

Elde edilen bulgular sonucunda, meslek yüksekokullarının eğitim sistemini iyileştirebileceğini ve öğrencilerin işgücü piyasasına daha donanımlı bir şekilde katılmalarını sağlayabileceğini göstermektedir. Ayrıca, sektörle işbirliğinin artırılması ve uygulamaya dayalı eğitimin güçlendirilmesi, öğrencilerin mesleki gelişimini daha verimli hale getireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Arslan, H., & Doğan, S. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin iş dünyasına adaptasyonu: Staj programlarının değerlendirilmesi. *Mesleki ve Teknik Eğitim Dergisi*, 12(1), 45–60.
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri: Araştırma süreci ve tasarımı, veri toplama teknikleri, interneti kullanma, anket hazırlama, içerik ve söylem çözümlemesi, raporlaştırma*. Nobel Yayınları.
- Bakay, B. B., & Yıldırım, G. (2022). Evaluation of students' thoughts on the institution they receive and education quality: An example of vocational school. *Faculty of Letters Journal of Social Sciences / Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46(1), 1–12.
- Bozkurt, Ö. Ç., & Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 1–12.

- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Sage Publications.
- Demirtaş, Z., & Güneş, H. (2021). Meslek yüksekokullarında eğitim kalitesi: Öğrenci beklentileri ve memnuniyet düzeyi. *Eğitim Yönetimi ve Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 101–118.
- Ergün, T. (2024). Finansal kararları etkileyen faktörler: Meslek yüksekokul öğrencileri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 25(2), 16–39.
- Gönüllüoğlu, S., & Çakmak, D. (2022). Mesleki sonuç beklenti düzeyi ile kariyer kaygı durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Ferizli MYO öğrencileri üzerine bir uygulama. *Sakarya İktisat Dergisi*, 11(1), 149–170.
- Gültekin, M. Ş. (2023). Mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *ENTIS-Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 11–18.
- Karadeniz, Y., & Özkan, Ç. (2021). Üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer beklentileri: Ayvacık Meslek Yüksekokulu örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 113–136.
- Karakaya, E., & Çelik, Y. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki yeterlilik algıları ve iş gücü piyasasındaki beklentiler. *Çalışma Hayatı ve Meslek Eğitimi Dergisi*, 8(3), 67–83.
- Kaya, A., & Çelik, H. (2020). Dijital öğrenme ortamlarının mesleki eğitime etkisi: Meslek yüksekokullarında bir değerlendirme. *Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 6(2), 54–72.
- Kaya, A., & Yılmaz, M. (2021). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin eğitim süreçlerine yönelik beklentileri ve deneyimleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 123–145.
- Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Önder, H., Önder, Ş., & Akbaş, F. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin istihdama ilişkin beklenti düzeylerinin ölçülmesi: DPÜ Kütahya Sosyal Bilimler MYO örneği. In *5th International Vocational Schools Symposium, Prizren/Kosova* (pp. 305–313).
- Özdemir, M., & Kaya, B. (2022). Meslek yüksekokullarında teknik altyapı eksiklikleri ve mesleki eğitimde dijital dönüşüm. *Mesleki Eğitim ve Teknoloji Dergisi*, 10(1), 30–50.
- Özdemir, S. (2019). Meslek yüksekokullarında eğitim kalitesinin artırılması: Öğrenci bakış açısı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 45–58.
- Öztürk, T., & Yılmaz, F. (2019). Meslek yüksekokullarında uygulamalı eğitimin önemi: İş dünyasının beklentileri doğrultusunda bir inceleme. *İş ve Meslek Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 120–136.

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research methods and evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Satır, H., & Tambay, A. (2023). Meslek yüksekokulu iktisadi ve idari program öğrencilerinin iş hayatından beklentileri üzerine bir araştırma: KSÜ uygulaması. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 967–996.
- Taştepe, Ö., & Duramaz, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin mesleki beklentileri üzerine bir araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 125–140.
- Tekbalkan, M., & Zengin, M. A. (2022). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin okudukları üniversite ve bölüm tercihlerinin planlı davranış teorisi bağlamında incelenmesi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(12), 1714–1732.
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumları ve gelecek beklentileri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1691–1707.
- Türkoğlu, T., Gavcar, E., & Büyüksakallı, H. (2013). Meslek yüksekokul öğrencilerinin program tercihlerinde farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 3(4), 98–106.